

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága
mint felülvizsgálati bíróság
Pfv.VI.20 879/2010/12.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Kolláth Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Kolláth Zoltán által képviselt felperesnek a dr. Gál Ferenc Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Gál Ferenc ügyvéd által képviselt alperes ellen vételár visszafizetése iránt a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróságnál 8.P.20 241/2009. szám alatt megindított és másodfokon a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20 616/2009/4. számú ítéletével befejezett perében, a jogerős ítélet ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperes részére 70 000 (hetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

I n d o k o l á s :

A felperes élettársa N. Zs. 2008. szeptember 20-án - 2009. január 30-i szállítási határidővel - adásvételi szerződést kötött az alperessel egy db. Volkswagen Passat Variant Business 2.0 CR TDI típusú személygépkocsi megvételére 7 647 800 forint vételáron. A szerződésben rögzítették, hogy a vevő a szerződéstől az abban leírtakon felül bármely okból jogosult elállni, de ebben az esetben az eladót - eltérő megállapodás hiányában - a bruttó vételár 10 %-át kitevő bánatpénz illeti meg. Az alperes részéről a perbeli ügylet során mindvégig a vele munkaviszonyban álló Volkswagen márkafelelős értékesítő és átadásért felelős dolgozó, Sz. Zs. járt el. N. Zs. 2008. szeptember 22-én 100 000, majd 2008. szeptember 25-én 2 000 000 forint vételárelőleget fizetett meg az alperes

részére. A vevő 2008. október 31-én további 2 800 000 forintot adott át Sz. Zs. részére a gépkocsi vételárára.

N. Zs. ezt követően kérte a szerződés módosítását oly módon, hogy a vevő a felperes legyen. Ezt úgy oldották meg, hogy a szerződéstől a vevő - azzal az indokkal, hogy a gépkocsit a felperes nevére akarja megvenni - elállt, amit az alperes tudomásul vett, majd 2008. november 21-én az alperes a felperessel kötött azonos tartalmú adásvételi szerződést azzal, hogy N. Zs. befizetései a felperest illetik meg. A gépkocsi szállítási határidejét ebben a szerződésben 2008. december 15. napjában határozták meg és befizetésre került egyúttal további 447 000 forint vételárrészlet.

A felperes, illetve az élettársa tárgyalásokat folytatott az alperes alkalmazottjával arról is, hogy a vételárba beszámítanak a felperes tulajdonában álló 2003. évjáratú Volkswagen Passat Variant típusú gépkocsit. 2008. november 19-én a felperes a használt gépkocsit az alperes telephelyére vitte, ahol átadta Sz. Zs.-nek aki olyan adásvételi szerződést íratott alá vele, amelyben csak az eladó adatai kerültek feltüntetésre, míg a vételárat 2 300 000 forintban határozták meg. A személygépkocsit később Sz. Zs. 2 050 000 forintért értékesítette, de a pénzzel a peres felekkel nem számolt el.

Az alperes többszöri felhívásra, 2008. december 19-én adta át a felperes részére a szerződésben meghatározott gépkocsit, de az ideiglenes „P” rendszámmal volt ellátva, ezért arról tájékoztatta, hogy a végleges rendszám beszerzése rövidesen megtörténik, viszont így addig is fennáll a lehetőség annak használatára.

2009. január 6-ára derült ki, hogy Sz. Zs. az általa átvett 2 800 000 forinttal és a csere gépkocsi vételárával az alperesnek nem számolt el, de ekkor kötelezettséget vállalt arra, hogy ezeket az összegeket befizeti az alperes pénztárába, az adásvétel tárgyát képező gépkocsit pedig 2009. január 9-ig a felperes részére megfelelően átadja. Az átadásra azonban nem került sor, ezért a felperes ezt követően már az alperes értékesítési vezetőjével és ügyvezetőjével tárgyalta, de eredménytelenül, megállapítást nyert viszont az is, hogy az átadott gépkocsi nem az alperes tulajdonát képezi. A felperes végül a tulajdonos megbízásából 2009. január 27-én adta vissza a gépkocsit az alperesnek, valamint kérte az általa kifizetett vételár és kamatai visszafizetését, mert az adásvétel tárgyát képező gépkocsi nem került a szerződésnek megfelelő módon átadásra a részére.

A felperes - az alperes időközbeni törlesztésére tekintettel - módosított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 6 629 560 forint és kamatai megfizetésére.

Az alperes 1 017 440 forint tartozást ismert el és ezt az összeget a per során a felperes részére átutalta, míg ezt meghaladóan a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy N. Zs. a szerződéstől elállt, amivel tudomásul vette, hogy az alperest 10 %-os bánatpénz illeti meg. A felperes utóbb ugyancsak elállt a szerződéstől, ezért a befizetett összegből ismét levonásra került a 10 %-os bánatpénz, míg a felperes élettársa által Sz. Zs. magánszemély részére átadott 2 800 000 forint, illetve a beszámításra átadott gépkocsi értéke az alperesnél vételárként nem jelent meg, ezért annak visszafizetésére sem köteles. Hivatkozott arra, hogy a felperes, illetve élettársa ismerte az alperesnél alkalmazott készpénzfizetési rendet, ennek ellenére a 2 800 000 forintot nem ilyen módon adták át, míg a szerződés szerint használtautó beszámításra nem került sor.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 4 329 560 forintot és ennek kamatait, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét részben megváltoztatta és az alperes által a felperesnek fizetendő elsőfokú perköltség összegét 190 425 forintra leszállította.

A jogerős ítélet indokolása szerint a felperes élettársa és az alperes között eredetileg létrejött szerződés a felperes keresetét megalapozó jogi tény, mert az nem szűnt meg, hanem a felek közös megegyezésével - a Ptk. 240. §-ának (1) bekezdése szerint - a vevő személyének tekintetében módosításra került. Ennek következtében 2008. november 21-e után a vevő jogait a felperes gyakorolhatta, de az addig még nem teljesített vevői kötelezettségek kötelezettjévé is vált. Nem jogosult tehát az alperes a 2008. szeptember 20-án megkötött adásvételi szerződés alapján a bánatpénz megtartására.

A felperes a szerződés alapján bármely okból - tehát olyan esetekben is, amikor erre jogszabály nem adott lehetőséget - elállhatott a szerződéstől, de ilyen esetben az eladót bánatpénz illette meg. E szerződésen alapuló elállási jog mellett azonban változatlanul megillette a felperest a jogszabálynál fogva fennálló valamennyi elállási jog is. Az alperes által 2008. december 19-én a szerződés alapján átadott gépkocsi nem minősült szerződésszerű teljesítésnek, mert az „P” betűjelű ideiglenes rendszámtáblával volt felszerelve, amely csak hat hónapra biztosított lehetőséget a forgalomban való részvételre, holott a felperes a forgalomba helyezés költségét is kifizette. A felperes 2009. január 6-án felhívta az alperest - alkalmazottján keresztül - a gépkocsi

szerződésszerű átadására, amelyet az január 9. napjára vállalt, de az alperes a teljesítés érdekében nem járt el, a gépkocsi közúti forgalomba helyezése nem történt meg és másik - a szerződésben foglaltaknak megfelelő - gépkocsit sem ajánlott fel a részére, vagyis a szerződést hibásan teljesítette. A felperes ezért a Ptk. 306. §-ának (3) bekezdése alapján jogszerűen gyakorolta az őt ebből eredően megillető elállási jogot, figyelemmel arra, hogy az alperes a szerződésben meghatározott határidőben, majd a kikötött póthatáridőben sem tudott szerződésszerűen teljesíteni. A felperes szankciós elállási joga folytán az alperes bánatpénzre nem tarthatott igényt.

A felperes és élettársa az ügyletkötés során csak az alperes értékesítőjeként eljárta Sz. Zs.-vel kerültek kapcsolatba, aki az alperes alkalmazásában állt. Feladata, munkaköre az ügyféltérben nem volt közzétéve és a szerződés sem tartalmazott olyan kitételt, hogy pénz befizetése csak a pénztár részére történhet. A Ptk. 220. §-ának (1) és (2) bekezdésére tekintettel tehát a részére átadott 2 800 000 forintot a gépkocsi vételár részletének kell tekinteni.

Alaptalan volt az alperes beszámítási igénye a felperes által történt használatból eredő értékcsökkenés tekintetében, mert a Ptk. 309. §-ának (2) bekezdése szerint a hibás teljesítés miatti elállás esetén a rendeltetésszerű használat következményeképpen bekövetkezett értékcsökkenést a jogosult nem köteles megtéríteni, arra pedig az alperes sem hivatkozott, hogy a gépkocsit a felperes a kártérítési felelősségét megalapozó módon rendeltetésellenesen használta volna.

Az elsőfokú bíróság nem találta megalapozottnak a használt gépkocsi beszámításával összefüggő felperesi igényt, ezért e vonatkozásban a kereset elutasításra került, amellyel kapcsolatban a felperes fellebbezést nem terjesztett elő. A másodfokú bíróság alaposnak találta az alperes fellebbezését a perköltség tekintetében, ezért leszállította az alperes által a felperesnek fizetendő perköltség összegét.

A jogerős ítélettel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését, a jogszabályoknak megfelelő új határozat meghozatalát és a felperes perköltségekben való marasztalását.

A kérelem indokai szerint a megállapított tényállás hiányos, az alkalmazott mérlegelés okszerűtlen, a jogerős ítélet ezért iratellenes és téves ténybeli valamint jogi megállapításokat tartalmaz.

Álláspontja szerint nem tekinthető a N. Zs. és az alperes között létrejött szerződés a felperes keresetét megalapozó jogi ténynek, mert két külön szerződésről volt szó, amelyeket külön is kellett kezelni. A vevő bármilyen elállása esetén az alperest megillette a 10 %-os bánatpénz, a felperesnek pedig szankciós elállásra nem volt joga, mert nem teljesítette a vételárfizetés iránti kötelezettségét.

Az elsőfokú bíróság nem találta bizonyítottnak, hogy a használt gépkocsi vételára a felperes által fizetett vételár része lett volna és ebben a tekintetben az elutasító döntés jogerőre emelkedett, így a másodfokú bíróság is ennek a ténynek az ismeretében hozta meg határozatát. A felperes tehát megszegte az adásvételi szerződést, mert a vételárat nem fizette ki, ezért jogszerűen nem is követelhette az alperes teljesítését. A jogerős ítéletben tehát feloldhatatlan logikai ellentmondás található, ezért az jogsértő, és megsértette továbbá a Ptk. 303. §-ának (3) bekezdésében és a 306. §-a (1) bekezdésének b/ pontjában foglaltakat is.

Az adásvételi szerződés a felperes késedelme folytán nem ment teljesedésbe és bár ennek ellenére a gépkocsit átadták a részére, a vételárat ezt követően sem fizette ki. A felperes ezután annak ellenére állt el a szerződéstől, hogy az alperes hibás teljesítése miatti, szankció nélküli elállásra nem volt lehetősége és ezzel tudomásul vette a bánatpénz levonását.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására és az alperes perköltségeiben való marasztalására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. §-ának (2) bekezdése szerint a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül. E körben a tényállás az ügy eldöntéséhez szükséges mértékben feltárára került és a jogerős ítélet jogszabálysértés nélkül adott részben helyt a felperes keresetének azzal, hogy az alperes bánatpénz iránti igénye alaptalan.

Az alperes - ahogyan arra felülvizsgálati ellenkérelmében a felperes is hivatkozott - az eljárás során és a felülvizsgálati eljárásban sem kívánta tudomásul venni azt, hogy Sz. Zs. a Ptk. 220. §-ának (1) bekezdése szerint a képviselője volt, így a Ptk. 219. §-ának (2) bekezdése alapján a cselekményei által az alperes vált jogosulttá, illetve kötelezetté. A gépkocsi adásvételével foglalkozó alperes helyiségében tartózkodó, erre a célra

alkalmazott értékesítővel, illetve gépkocsi átadóval a gépkocsit vásárolni kívánó felperes, illetve élettársa, minden fenntartás nélkül tárgyalhatott és megállapodhatott a gépkocsi megvásárlásának ügyében. Az alkalmazott képviseleti jogának korlátozása sem a megkötött szerződésekből, sem egyéb módon nem derült ki és nem is kellett volna, hogy kiderüljön a vevők számára. Az alperesnek figyelemmel kell lenni arra is, hogy a Ptk. 348. §-ának (1) bekezdése szerint még az alkalmazottja által a munkaviszonnyal összefüggésben okozott esetleges károkért is fennállt a felelőssége.

A jogvita elbírálása során tehát az a kiindulási alap, hogy a felperes az alperessel és nem pedig Sz. Zs. magánszeméllyel tárgyalt, illetve állapodott meg a gépkocsi adásvételével kapcsolatban. Ennek ellenkezőjét kifejezetten és hiteltérdemlő módon az alperesnek kellett volna bizonyítania, amire azonban az eljárás során nem került sor.

Helyesen értékelte a jogerős ítélet a rendelkezésre álló bizonyítékokat oly módon, hogy a felperes a szerződés módosítása által vált élettársa helyett a gépkocsi vevőjévé. Ez derült ki Sz. Zs. tanúvallomásából, valamint az élettárs nyilatkozatából is, amely szerint a felesége nevére akarta íratni a járművet. A szerződés ilyenfajta módosítására - nem vitatottan - a felek egyező akaratsnyilvánításával került sor és az alperes részéről nem merült fel bánatpénz iránti igény és ennek érvényesítéséről a felperes élettársát sem tájékoztatta. Alaptalan azonban az alperes bánatpénz iránti igénye akkor is, ha a felperes valóban elállt a szerződéstől, mert annak értelmében bánatpénz csak az eltérő megállapodás hiányában illetve volna meg. Ebben az esetben az alperes bánatpénzre - a képviselője, Sz. Zs. tanúvallomása szerint - nem tartott igényt, mert a gépkocsit a vevő élettársa azonos feltételek mellett vásárolta meg, azaz a felek között a bánatpénz vonatkozásában eltérő megállapodás jött létre.

Az elsőfokú bíróság bizonyítottság hiányában valóban elutasította a használtautó beszámításából eredő összeg tekintetében a keresetet és az ítéletnek ez a része - miután a felperes nem fellebbezett - jogerőre is emelkedett. Ez a tény azonban csak a döntés e vonatkozásban fennálló Pp. 229. §-ának (1) bekezdése szerinti anyagi jogerejét jelenti, nem pedig azt, hogy az alperes bánatpénzre jogosult.

A perbeli esetben a használt autó beszámítás elfogadásától függetlenül megalapozott volt a jogerős ítélet abban a tekintetben, hogy bánatpénzt az alperes a felperessel szemben nem érvényesíthet. Az alperes képviselője révén az alperes ugyanis azt közölte a felperessel, hogy a gépkocsi teljes egészében ki van fizetve, ezért

át fogja adni azt részére. Ezt meg is kísérelte, tehát mind a két fél - még ha az alperes megtévesztő magatartása miatt is - de abban a hiszemben volt, hogy a 2 300 000 forint az eladó részére befolyt, a felperesnek tartozása nincs és ennek megfelelően a továbbiakban az alperes sem hívta fel őt hátralékos vételár megfizetésére.

Az alperes ezt követően sem lépett fel a felperessel szemben - késedelme miatt - vételárhátralék iránti igénnyel, hanem a felperes kívánta hibás teljesítés miatt a jogait érvényesíteni, majd miután ez nem vezetett eredményre, akkor élt az őt a Ptk. 306. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján megillető szankciós elállás lehetőségével.

A szerződést ez a jogszerű elállás szüntette meg, így az alperes még abban az esetben sem hivatkozhat arra, hogy bár erről akkor nem tudtak, de a felperes is szerződést szegett, ha az valóban így is történt. Nem minősítheti utóbb az elállást a Ptk. szabályai szerinti szankciós elállás helyett az alperest bánatpénzre jogosító - szerződésben biztosított egyéb okból történt - elállásnak. Amennyiben ugyanis elfogadható, hogy a felperes valóban nem teljesített, annak oka kizárólag az alperes őt megtévesztő magatartása volt. Sz. Zs. tanúvallomása szerint legalábbis félreértés lehetett közöttük abban a kérdésben, hogy ő értékesíti az autót külön, vagy azt 2 300 000 forint összegben beszámítják a vételárba. Amikor a történetek kiderültek - a felperes korábbi elállásának hiányában - fennállt volna a lehetőség arra, hogy a felek ezt tisztázzák, és amennyiben az kerül megállapításra, hogy a felperesnek fennáll további vételárfizetési kötelezettsége, akkor a felperes dönthetett volna afelől, hogy ennek eleget tesz, vagy - akár bánatpénz fizetése mellett - eláll a szerződéstől. Ennek hiányában azonban a Ptk. 4. §-ának (4) bekezdése értelmében az alperes saját (képviselőjének) felróható magatartása a részére előnyök szerzésére nem szolgálhat.

A kifejtettek értelmében a megállapított tényállás nem volt hiányos, a jogerős ítélet nem tartalmazott okszerűtlen mérlegelést és nem volt iratellenes sem, abban logikai ellentmondás nem található, ezért azt a Legfelsőbb Bíróság - a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül meghozott határozatával - a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése szerint kötelezte az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperest az alperes részére a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése alapján a ténylegesen végzett ügyvédi tevékenységgel arányosan megállapított - és a 4/A. § (1)

bekezdése szerint ÁFA-val növelt összegű - ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

Budapest, 2011. április 12.

Dr. Kollár Márta sk. a tanács elnöke, dr. Puskás Péter sk. előadó bíró, Tamáné dr. Nagy Erzsébet sk. bíró.

A kiadmány hitelével:

bíróági írnok